

TRAFİK VE PSİKOPATOLOJİ

(Psikopatoloji; Trafik ve Ulaşım Psikolojisinin
Neresinde?)

Yazar
Alev AKTAŞ

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-399-973-5

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Trafik ve Psikopatoloji

Yayıncı Sertifika No
47518

Yazar
Alev AKTAŞ
ORCID iD: 0000-0003-0746-0889

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Bisac Code
PSY000000

DOI
10.37609/akya.3145

Kütüphane Kimlik Kartı

Trafik ve Psikopatoloji / Alev Aktaş.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.
61 s. : şekil. ; 135x210 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253999735
1. Psikoloji.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Teşekkür

*Bir taraftan kendi hayatında meme kanseriyle mücadele eden, diğer taraftan benim hayatıma motivasyon desteği ve teşvikleri ile dokunan, akademik çalışmalarımı devam ettirmem ve akademiye geçmem konusunda beni yüreklendiren, hayatımda tanıdığım en muhteşem kadın, fakat acı kaybım **Uzman Psikolog Şenay Güler Akın'a** teşekkürü borç bilirim (yattığın yerde rahat uyu canım dostum).*

Ön Söz

Trafik ve Ulaşım Psikolojisi, Psikolojinin alt alanlarından birisidir. Dünya genelinde de Uygulamalı Psikoloji (Applied Psychology) başlığı altında sıklıkla psikologların çalıştığı bir alandır. Bu alan, trafik ortamında yer alan sürücülerin ve diğer yol kullanıcılarının davranışlarını, becerilerini ve tutumlarını araştırmaktadır. Özellikle trafik güvenliği açısından hem motorlu araç sürücülerini hem de “savunmasız yol kullanıcıları” olarak adlandırılan yayalar, yolcular, bisiklet sürücülerini veya skuter sürücülerini önemlidir. Dolayısıyla çoğu insanın farklı rollerde ve şekillerde vakit geçirdiği trafik ortamı, incelenmesi ve araştırılması gereken önemli bir alandır. Özellikle uygulamalı bir alan olması nedeniyle günlük hayatta karşılık bulabilecek sonuçlar elde edebilmek ve trafik güvenliği ile ilgili mevzuat çalışmalarına katkı sağlamak mümkündür. Ayrıca trafik kaza oranlarının ve trafik ortamında gerçekleşen şiddet içeren davranışların önlenmesi için bu alanın sunduğu teori ve pratiğin dikkate alınması sonucunda bilimsel araştırmalar ortaya koymak önemli bir çabadır.

Ülkemizde görece az sayıda psikolog, Trafik ve Ulaşım Psikolojisi alanında araştırmalar yapmaktadır. Buna karşın psikoloji biliminin mesleki becerilerinin kolaylıkla trafik öğeleri üzerinde kullanılacağı bilinen bir gerçekliktir. Bu bilinç ve perspektifle bu kitapta spesifik olarak trafik güvenliğini riske sokabilen durumların bazı psikolojik özellikler veya problemlerle ilişkilendirilerek incelenmesi ulusal literatürdeki önemli bir eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır. Psikopatoloji temelinde trafik sorunlarının ele alınması ile özellikle ülkemizdeki mevcut uygulamaların (psikoteknik veya Sürücü Davranışları Geliştirme Eğitimi) geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve düzenlenmesine

Ön Söz

katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Sürücü adaylarının ehliyet sahibi olmadan önce psikolojik yönden değerlendirilmesi veya bazı psikopatolojik problemlerin (örneğin kaygı bozuklukları, alkol-madde kullanım bozuklukları, depresif bozukluklar gibi) trafik güvenliği üzerindeki etkilerinin incelenmesi açısından bu kitap önemli bir kaynak niteliğindedir.

Alev Aktaş

İçindekiler

1. Trafik ve Ulaşım Psikolojisi Alanı ve Tarihçesi.....	1
2. Psikopatoloji ve Önemi.....	6
3. Trafik ve Ulaşım Psikolojisi Kapsamında Bazı Psikolojik Değişkenler	9
3.1.Kişilik Özellikleri	10
3.2.Öfke	14
3.3.Saldırganlık.....	15
3.4.Dürtüsellik	17
3.5.Stres	18
3.6.Kaygı	21
3.7.Bilişsel Bozulmalar	23
3.8.Alkol, Madde ve İlaç Kullanımı	25
4. Psikopatoloji ve Trafik Güvenliği.....	27
4.1.Psikopatolojinin Sürücü Davranışları ve Sürücülük Becerileri Üzerindeki Etkisi	28
4.2.Psikopatoloji ve Trafik Kazaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	30
4.3.Savunmasız Yol Kullanıcılarında Psikopatolojinin Trafik Güvenliği Üzerindeki Etkisi	32
Sonuç	35
Kaynakça	39
Yazar Hakkında	53

KAYNAKÇA

- 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu. (1983). Türkiye: Resmi gazete. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2918.pdf> adresinden erişildi.
- Acton, G. S. (2003). Measurement of Impulsivity in a Hierarchical Model of Personality Traits: Implications for Substance Use. *Substance Use & Misuse*, 38(1), 67–83. doi:10.1081/JA-120016566
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. doi:10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Akşar, C., Alavcı, T., Tekin, M. ve Tekeş, B. (2018). Cinsiyetçiliğin Sürücü Öfkesi ve Sürücü Öfke İfadesi ile İlişkisi. *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 69–87. https://www.researchgate.net/publication/325070931_Cinsiyetciligin_Surucu_Ofkesi_ve_Surucu_Ofke_Ifadesi_ile_Iliskisi adresinden erişildi.
- Aktaş, A. (2021). *Sürücülerde alkol kullanımı ve yol şiddeti (road rage) arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora tezi.
- Aktaş, A. ve Akgür, S. A. (2022a). Yol Şiddeti Öyküleri: Bir Nitel Çalışma. *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1–21. doi:10.38002/tuad.1054784
- Aktaş, A. ve Akgür, S. A. (2022b). Drinking, drug use and road rage in Turkish drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 89, 16–28. doi:10.1016/j.trf.2022.06.012
- Aktaş, A. ve Akgür, S. A. (2023). Road rage behaviours among road users in Turkey. *Traffic Safety Research*, 4, 000031. doi:10.55329/guim6548
- American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM-IV-TR)* (4 th., C. 1). Arlington, VA: American Psychiatric Association. doi:10.1176/appi.books.9780890423349
- Arce, E. ve Santisteban, C. (2006). Impulsivity: a review. *Psicothema*, 18(2), 213–220.
- Armstrong, J. L. ve Whitlock, F. A. (1980). Mental Illness and Road Traffic Accidents. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 14(1), 53–60. doi:10.3109/00048678009159354

- Arroyo, A., Sánchez, M., Barberia, E., Barbal, M., Marrón, M. T. ve Mora, A. (2013). Drivers under the influence of drugs of abuse: quantification of cocaine and impaired driving. *Medico-Legal Journal*, 81(3), 135–143. doi:10.1177/0025817213501782
- Azofeifa, A., Mattson, M. E. ve Lyster, R. (2015). Driving Under the Influence of Alcohol, Marijuana, and Alcohol and Marijuana Combined Among Persons Aged 16–25 Years — United States, 2002–2014. *MMWR. Morbidity and Mortality Weekly Report*, 64(48), 1325–1329. doi:10.15585/mmwr.mm6448a1
- Ball, L., Tully, R. ve Egan, V. (2018). The influence of impulsivity and the Dark Triad on self-reported aggressive driving behaviours. *Accident Analysis & Prevention*, 120, 130–138. doi:10.1016/j.aap.2018.08.010
- Baskin-Sommers, A. ve Sommers, I. (2006). Methamphetamine use and violence among young adults. *Journal of Criminal Justice*, 34(6), 661–674. doi:10.1016/j.jcrimjus.2006.09.019
- Beck, A. T. (1979). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. <http://libgen.li/item/index.php?md5=8D114DC6BA2C63A19561D-4308F3EC26E> adresinden erişildi.
- Berkowitz, L. (1993). *Aggression: Its causes, consequences, and control*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Bıçaksız, P. (2015). *The differential associations of functional and dysfunctional impulsivity with driver behaviors and skills, accidents and offences*. Middle East Technical University.
- Bıçaksız, P. (2019). Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve sürücü davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 66–77.
- Bıçaksız, P. ve Özkan, T. (2016a). Impulsivity and driver behaviors, offences and accident involvement: A systematic review. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 38, 194–223. doi:10.1016/j.trf.2015.06.001
- Bıçaksız, P. ve Özkan, T. (2016b). Developing the Impulsive Driver Behavior Scale. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 43, 339–356. doi:10.1016/j.trf.2016.09.005
- Blanchard, E. B., Hickling, E. J., Taylor, A. E., Loos, W. R., Fornaris, C. A. ve Jaccard, J. (1996). Who develops PTSD from motor vehicle accidents? *Behaviour Research and Therapy*, 34(1), 1–10. doi:10.1016/0005-7967(95)00058-6
- Blanchard, E. B., Hickling, E. J., Taylor, A. E., Loos, W. R. ve Gerardi, R. J. (1994). Psychological morbidity associated with motor ve-

- hicle accidents. *Behaviour Research and Therapy*, 32(3), 283–290. doi:10.1016/0005-7967(94)90123-6
- Blows, S., Ameratunga, S., Ivers, R. Q., Lo, S. K. ve Norton, R. (2005). Risky driving habits and motor vehicle driver injury. *Accident Analysis & Prevention*, 37(4), 619–624. doi:10.1016/j.aap.2005.03.003
- Bogg, T. ve Roberts, B. W. (2013). The Case for Conscientiousness: Evidence and Implications for a Personality Trait Marker of Health and Longevity. *Annals of Behavioral Medicine*, 45(3), 278–288. doi:10.1007/s12160-012-9454-6
- Brewer, A. M. (2000). Road rage: What, who, when, where and how? *Transport Reviews*, 20(1), 49–64. doi:10.1080/014416400295338
- Brom, D., Kleber, R. J. ve Hofman, M. C. (1993). Victims of traffic accidents: Incidence and prevention of post-traumatic stress disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 49(2), 131–140. doi:10.1002/1097-4679(199303)49:2<131::AID-JCLP2270490202>3.0.CO;2-2
- Brown, I. . (1997). Traffic and transport psychology: Theory and application. T. Rothengatter ve E. C. Vaya (Ed.), *How traffic and transport systems can benefit from psychology* içinde (ss. 9–19). Amsterdam: Pergamon.
- Burtăverde, V., Chraif, M., Aniței, M. ve Mihăilă, T. (2016). The incremental validity of the dark triad in predicting driving aggression. *Accident Analysis & Prevention*, 96, 1–11. doi:10.1016/j.aap.2016.07.027
- Bushman, B. J. ve Anderson, C. A. (2001). Is it time to pull the plug on hostile versus instrumental aggression dichotomy? *Psychological Review*, 108(1), 273–279. doi:10.1037/0033-295X.108.1.273
- Butcher, J. N., Mineka, S. ve Hooley, J. M. (2013). *Anormal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs yayınları.
- Caci, H., Nadalet, L., Baylé, F. J., Robert, P. ve Boyer, P. (2003). Functional and dysfunctional impulsivity: contribution to the construct validity. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 107(1), 34–40. doi:10.1034/j.1600-0447.2003.01464.x
- Cain, S. (2012). *Quiet: The Power of Introverts in a World That Can't Stop Talking*. New York, NY: Penguin Books.
- Castillo-Manzano, J. I., Castro-Nuño, M. ve Fageda, X. (2015). Are traffic violators criminals? Searching for answers in the experiences of European countries. *Transport Policy*, 38, 86–94. doi:10.1016/j.tranpol.2014.12.003
- Cavanagh, J. T. O., Van Beck, M., Muir, W. ve Blackwood, D. H. R. (2002). Case-control study of neurocognitive function in euthymic

- patients with bipolar disorder: An association with mania. *British Journal of Psychiatry*, 180(4), 320–326. doi:10.1192/bjp.180.4.320
- Clark, L., Iversen, S. D. ve Goodwin, G. M. (2002). Sustained attention deficit in bipolar disorder. *British Journal of Psychiatry*, 180(4), 313–319. doi:10.1192/bjp.180.4.313
- Clarke, S. ve Robertson, I. (2005). A meta-analytic review of the Big Five personality factors and accident involvement in occupational and non-occupational settings. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 78(3), 355–376. doi:10.1348/096317905X26183
- Cohen, F. ve Lazarus, R. S. (1973). Active Coping Processes, Coping Dispositions, and Recovery from Surgery. *Psychosomatic Medicine*, 35(5), 375–389. doi:10.1097/00006842-197309000-00002
- Collier, A., Watts, M., Ghosh, S., Rice, P. ve Dewhurst, N. (2015). Alcohol dependence and driving: knowledge of DVLA regulations. *BJPsych Bulletin*, 39(1), 35–38. doi:10.1192/pb.bp.113.045963
- Costa, P. ve McCrae, R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa: FL: Psychological Assessment Resources.
- Culpan, R. ve Taylor, C. (1973). Psychiatric Disorders following Road Traffic and Industrial Injuries. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 7(1), 32–39. doi:10.3109/00048677309161475
- Dahlen, E. R., Edwards, B. D., Tubré, T., Zyphur, M. J. ve Warren, C. R. (2012). Taking a look behind the wheel: An investigation into the personality predictors of aggressive driving. *Accident Analysis & Prevention*, 45, 1–9. doi:10.1016/j.aap.2011.11.012
- Davis, G. C. ve Breslau, N. (1994). Post-traumatic stress disorder in victims of civilian trauma and criminal violence. *Psychiatric Clinics of North America*, 17(2), 289–299.
- Deffenbacher, J. L., Lynch, R. S., Oetting, E. R. ve Swaim, R. C. (2002). The Driving Anger Expression Inventory: a measure of how people express their anger on the road. *Behaviour Research and Therapy*, 40(6), 717–737. doi:10.1016/S0005-7967(01)00063-8
- Deffenbacher, J. L., Oetting, E. R. ve Lynch, R. S. (1994). Development of a Driving Anger Scale. *Psychological Reports*, 74(1), 83–91. doi:10.2466/pr0.1994.74.1.83
- Deffenbacher, J. L., Stephens, A. N. ve Sullman, M. J. M. (2016). Driving anger as a psychological construct: Twenty years of research using the Driving Anger Scale. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 42, 236–247. doi:10.1016/j.trf.2015.10.021

- Demir, M. N. (2017). *Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Alkol İçme Davranışının Devamının Öfke, Dürtüsellik ve Mizaç Özellikleri ile İlişkisi*. İstanbul Üniversitesi.
- Dickman, S. J. (1990). Functional and dysfunctional impulsivity: Personality and cognitive correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(1), 95–102. doi:10.1037/0022-3514.58.1.95
- Dickman, S. J. ve Meyer, D. E. (1988). Impulsivity and speed-accuracy tradeoffs in information processing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(2), 274–290. doi:10.1037/0022-3514.54.2.274
- Digman, J. M. (1990). Personality Structure: Emergence of the Five-Factor Model. *Annual Review of Psychology*, 41(1), 417–440. doi:10.1146/annurev.ps.41.020190.002221
- Drummer, O. H., Kourtis, I., Beyers, J., Tayler, P., Boorman, M. ve Gerostamoulos, D. (2012). The prevalence of drugs in injured drivers. *Forensic Science International*, 215(1–3), 14–17. doi:10.1016/j.forciint.2011.01.040
- Dula, C. S., Adams, C. L., Miesner, M. T. ve Leonard, R. L. (2010). Examining relationships between anxiety and dangerous driving. *Accident Analysis & Prevention*, 42(6), 2050–2056. doi:10.1016/j.aap.2010.06.016
- Dumais, A., Lesage, A. D., Boyer, R., Lalovic, A., Chawky, N., Ménard-Buteau, C., ... Turecki, G. (2005). Psychiatric Risk Factors for Motor Vehicle Fatalities in Young Men. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 50(13), 838–844. doi:10.1177/070674370505001306
- Elander, J., West, R. ve French, D. (1993). Behavioral correlates of individual differences in road-traffic crash risk: An examination of methods and findings. *Psychological Bulletin*, 113(2), 279–294. doi:10.1037/0033-2909.113.2.279
- Endriulaitienė, A., Šeibokaitė, L., Žardeckaitė-Matulaitienė, K., Markšaitytė, R. ve Slavinskienė, J. (2018). Attitudes towards risky driving and Dark Triad personality traits in a group of learner drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 56, 362–370. doi:10.1016/j.trf.2018.05.017
- Evans, L. (1996). The dominant role of driver behavior in traffic safety. *American Journal of Public Health*, 86(6), 784–786. doi:10.2105/AJPH.86.6.784
- Eysenck, H. J. ve Eysenck, S. B. G. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. London: Hodder and Stoughton.
- Eysenck, S. B. G., Pearson, P. R., Easting, G. ve Allsopp, J. F. (1985). Age norms for impulsiveness, venturesomeness and empathy in

- adults. *Personality and Individual Differences*, 6(5), 613–619. doi:10.1016/0191-8869(85)90011-X
- Ferrier, I. N. ve Thompson, J. M. (2002). Cognitive impairment in bipolar affective disorder: implications for the bipolar diathesis. *British Journal of Psychiatry*, 180(4), 293–295. doi:10.1192/bjp.180.4.293
- Fitzpatrick, C. D., Samuel, S. ve Knodler, M. A. (2017). The use of a driving simulator to determine how time pressures impact driver aggressiveness. *Accident Analysis & Prevention*, 108, 131–138. doi:10.1016/j.aap.2017.08.017
- Fong, G., Frost, D. ve Stansfeld, S. (2001). Road rage: A psychiatric phenomenon? *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 36, 277–286. doi:10.1007/s001270170045
- Galovski, T. E. ve Blanchard, E. B. (2002). The effectiveness of a brief psychological intervention on court-referred and self-referred aggressive drivers. *Behaviour Research and Therapy*, 40(12), 1385–1402. doi:10.1016/S0005-7967(01)00100-0
- García-Altés, A., Suelves, J. M. ve Barbería, E. (2013). Cost savings associated with 10 years of road safety policies in Catalonia, Spain. *Bulletin of the World Health Organization*, 91(1), 28–35. doi:10.2471/BLT.12.110072
- Ge, Y., Qu, W., Jiang, C., Du, F., Sun, X. ve Zhang, K. (2014). The effect of stress and personality on dangerous driving behavior among Chinese drivers. *Accident Analysis & Prevention*, 73, 34–40. doi:10.1016/j.aap.2014.07.024
- Geçtan, E. (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Geçtan, E. (2019). *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Goldberg, L.R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26–34. doi:10.1037/0003-066X.48.1.26
- Gray, J. A. (1987). Perspectives on anxiety and impulsivity: A commentary. *Journal of Research in Personality*, 21(4), 493–509. doi:10.1016/0092-6566(87)90036-5
- Groeger, J. A. (2011). How Many E's in Road Safety? Bryan E. Porter (Ed.), *Handbook of traffic psychology* içinde. Elsevier.
- Gudmundsdottir, B., Beck, J. G., Coffey, S. F., Miller, L. ve Palyo, S. A. (2004). Quality of life and post trauma symptomatology in motor vehicle accident survivors: The mediating effects of depression and anxiety. *Depression and Anxiety*, 20(4), 187–189. doi:10.1002/da.20037
- Gulian, E., Matthews, G., Glendon, A. I., Davies, D. R. ve Debney, L. M. (1989). Dimensions of driver stress. *Ergonomics*, 32(6), 585–602. doi:10.1080/00140138908966134

- Gupta, M., Velaga, N. R. ve Oviedo-Trespalacios, O. (2024). Understanding risky driving among motorized two-wheeler drivers: The role of time-related anxiety and impunctuality. *Transport Policy*, 145, 199–210. doi:10.1016/j.tranpol.2023.10.022
- Haberman, P. W. (1987). Alcohol and Alcoholism in Traffic and Other Accidental Deaths. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 13(4), 475–484. doi:10.3109/00952998709001529
- Hansen, C. P. (1988). Personality characteristics of the accident involved employee. *Journal of Business and Psychology*, 2(4), 346–365. doi:10.1007/BF01013766
- Hartley, L. R. ve El Hassani, J. (1994). Stress, violations and accidents. *Applied Ergonomics*, 25(4), 221–230. doi:10.1016/0003-6870(94)90003-5
- Hematian, H. ve Ranjbar, E. (2022). Evaluating urban public spaces from mental health point of view: Comparing pedestrian and car-dominated streets. *Journal of Transport & Health*, 27, 101532. doi:10.1016/j.jth.2022.101532
- Hennessy, D. ve Wiesenthal, D. L. (2002). The Relationship Between Driver Aggression, Violence, and Vengeance. *Violence and Victims*, 17(6), 707–718. doi:10.1891/vivi.17.6.707.33719
- Ho, R., Davidson, G., Van Dyke, M. ve Agar-Wilson, M. (2000). The Impact of Motor Vehicle Accidents on the Psychological Well-being of At-fault Drivers and Related Passengers. *Journal of Health Psychology*, 5(1), 33–51. doi:10.1177/135910530000500108
- Hu, T.-Y., Xie, X. ve Li, J. (2013). Negative or positive? The effect of emotion and mood on risky driving. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 16, 29–40. doi:10.1016/j.trf.2012.08.009
- Jakobwitz, S. ve Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 331–339. doi:10.1016/j.paid.2005.07.006
- Jeon, M. (2015). Towards affect-integrated driving behaviour research. *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 16(6), 553–585. doi:10.1080/1463922X.2015.1067934
- Jones, D. N. ve Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3). *Assessment*, 21(1), 28–41. doi:10.1177/1073191113514105
- Keehn, J. D. (1961). Accident tendency, avoidance learning and perceptual defence. *Australian Journal of Psychology*, 13(2), 157–169. doi:10.1080/00049536108255999
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R. ve Walters, E. E. (2005). Lifetime Prevalence and Age-of-Onset

- Distributions of DSM-IV Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593. doi:10.1001/archpsyc.62.6.593
- Koroğlu, E. (2014). *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı*. Ankara: Boylam Psikiyatri Enstitüsü.
- Kumar, S., Bansal, Y. S., Singh, D. ve Medhi, B. (2015). Alcohol and drug use in injured drivers – An emergency room study in a regional tertiary care centre of north west India. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 9(7). doi:10.7860/JCDR/2015/14840.6239
- Lajunen, T., Parker, D. ve Stradling, S. G. (1998). Dimensions of driver anger, aggressive and highway code violations and their mediation by safety orientation in UK drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 1(2), 107–121. doi:10.1016/S1369-8478(98)00009-6
- Lapham, S. C., Smith, E., C’de Baca, J., Chang, I., Skipper, B. J., Baum, G. ve Hunt, W. C. (2001). Prevalence of Psychiatric Disorders Among Persons Convicted of Driving While Impaired. *Archives of General Psychiatry*, 58(10), 943. doi:10.1001/archpsyc.58.10.943
- Lawton, R. ve Parker, D. (1998). Individual Differences in Accident Liability: A Review and Integrative Approach. *Human Factors: The Journal of the Human Factors and Ergonomics Society*, 40(4), 655–671. doi:10.1518/001872098779649292
- Lazarus, R. ve Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer New York.
- Lazarus, R. S. ve Launier, R. (1978). Stress-Related Transactions between Person and Environment. *Perspectives in Interactional Psychology* içinde (ss. 287–327). Boston, MA: Springer US. doi:10.1007/978-1-4613-3997-7_12
- Lenné, M. G., Dietze, P. M., Triggs, T. J., Walmsley, S., Murphy, B. ve Redman, J. R. (2010). The effects of cannabis and alcohol on simulated arterial driving: Influences of driving experience and task demand. *Accident Analysis & Prevention*, 42(3), 859–866. doi:10.1016/j.aap.2009.04.021
- Li, Q., Qiao, F., McCreight, C., Mao, A. ve Zhang, K. (2020). Impact of Weaving Segment Configuration Designs on Drivers’ Acute Driving Stress: A Case Study on Houston Freeway Weaving Segments. *International Journal of Civil Engineering*, 18(6), 641–653. doi:10.1007/s40999-020-00497-5
- Lucidi, F., Girelli, L., Chirico, A., Alivernini, F., Cozzolino, M., Violani, C. ve Mallia, L. (2019). Personality Traits and Attitudes Toward Traf-

- fic Safety Predict Risky Behavior Across Young, Adult, and Older Drivers. *Frontiers in Psychology*, 10. doi:10.3389/fpsyg.2019.00536
- Malesza, M. ve Ostaszewski, P. (2016). The utility of the Dark Triad model in the prediction of the self-reported and behavioral risk-taking behaviors among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 90, 7–11. doi:10.1016/j.paid.2015.10.026
- Malt, U., Høivik, B. ve Blikra, G. (1993). Psychosocial consequences of road accidents. *European Psychiatry*, 8(4), 227–228. doi:10.1017/S0924933800002972
- Mann, R. E., Smart, R. G., Stoduto, G., Adlaf, E. M. ve Ialomiteanu, A. (2004). Alcohol consumption and problems among road rage victims and perpetrators. *Journal of Studies on Alcohol*, 65(2), 161–168. doi:10.15288/jsa.2004.65.161
- Martínez-Gabaldón, E., Martínez-Peréz, J. ve Méndez, I. (2019). An empirical characterization of high-risk drivers in Spain. The role of gender, age, marital status and education. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 66, 430–444. doi:10.1016/j.trf.2019.09.014
- Mayou, R., Bryant, B. ve Duthie, R. (1993). Psychiatric consequences of road traffic accidents. *BMJ*, 307(6905), 647–651. doi:10.1136/bmj.307.6905.647
- McCrae, R. ve Costa, P. (2008). The five-factor theory of personality. & L. A. P. O. P. John, R. W. Robins (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* içinde (ss. 159–181). The Guilford Press.
- McKnight, A. J. ve Mcknight, A. S. (2000). The behavioral contributors to highway crashes of youthful drivers. *Annu Proc Assoc Adv Automot Med.*, 44, 321–333.
- Mesken, J., Hagenzieker, M. P., Rothengatter, T. ve de Waard, D. (2007). Frequency, determinants, and consequences of different drivers' emotions: An on-the-road study using self-reports, (observed) behaviour, and physiology. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 10(6), 458–475. doi:10.1016/j.trf.2007.05.001
- Mir, M. U., Khan, I., Ahmed, B. ve Razzak, J. A. (2012). Alcohol and marijuana use while driving--an unexpected crash risk in Pakistani commercial drivers: a cross-sectional survey. *BMC Public Health*, 12(1), 145. doi:10.1186/1471-2458-12-145
- Monterosso, J. ve Ainslie, G. (1999). Beyond discounting: possible experimental models of impulse control. *Psychopharmacology*, 146(4), 339–347. doi:10.1007/PL00005480
- Moskowitz, H. ve Fiorentino, D. (2000). *A Review of the Literature on the Effects of Low Doses of Alcohol on Driving-Related Skills.*

- Washington, DC. <https://one.nhtsa.gov/people/injury/research/pub/hs809028/title.htm> adresinden erişildi.
- Näätänen, R. ve Summala, H. (1976). *Road user behavior and traffic accidents*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company. <http://worldcat.org/issn/0444109099> adresinden erişildi.
- National Highway Traffic Safety Administration [NHTSA]. (1998). *Aggressive drivers view traffic differently Capital Beltway focus groups find*.
- National Institute on Drug Abuse. (2019). *Drugged Driving*. doi:10.1373/clinchem.2012.194381
- Ogden, J. (2019). *Sağlık Psikolojisi-ders kitabı*. (G. Dirik, Ed.) (5.basımdan.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ogden, J. (2023). *Health Psychology: a textbook (7th Editio.)*. McGraw Hill: Open University Press.
- Özgün, Ö., Öztürk, İ. ve Öz, B. (2018). TRAFİK GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA DÜRTÜSEL SÜRÜCÜLÜĞÜN SÜRÜCÜ ÖFKE İFADESİ İLE İLİŞKİSİ. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(2), 329–354. doi:10.28956/gbd.482092
- Özkan, T., Lajunen, T., Parker, D., Sümer, N. ve Summala, H. (2011). Aggressive driving among British, Dutch, Finnish and Turkish drivers. *International Journal of Crashworthiness*, 16(3), 233–238. doi:10.1080/13588265.2010.536687
- Öztürk, İ., Bıçaksız, P., Üzümcüoğlu, Y. ve Özkan, T. (2022). MAD-DAX: Anger and driver behaviours on the road. *preprint*.
- Öztürk, İbrahim. (2020). Stres ve yol güvenliği. P. Bıçaksız (Ed.), *Trafikte duygu ve duygu düzenleme* içinde (ss. 71–98). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Papalimperi, A., Athanaselis, S., Mina, A., Papoutsis, I., Spiliopoulou, C. ve Papadodima, S. (2019). Incidence of fatalities of road traffic accidents associated with alcohol consumption and the use of psychoactive drugs: A 7-year survey (2011–2017). *Experimental and Therapeutic Medicine*, 18, 2299–2306. doi:10.3892/etm.2019.7787
- Parkinson, B. (2001). Anger on and off the road. *British Journal of Psychology*, 92(3), 507–526. doi:10.1348/000712601162310
- Paschalidis, E., Choudhury, C. F. ve Hess, S. (2018). Modelling the effects of stress on gap-acceptance decisions combining data from driving simulator and physiological sensors. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 59, 418–435. doi:10.1016/j.trf.2018.09.019
- Patel, V., Saxena, S., Lund, C., Thornicroft, G., Baingana, F., Bolton, P., ... Unützer, Jü. (2018). The Lancet Commission on global mental

- health and sustainable development. *The Lancet*, 392(10157), 1553–1598. doi:10.1016/S0140-6736(18)31612-X
- Patrick, M. E., Graupensperger, S., Dworkin, E. R., Duckworth, J. C., Abdallah, D. A. ve Lee, C. M. (2021). Intoxicated driving and riding with impaired drivers: Comparing days with alcohol, marijuana, and simultaneous use. *Drug and Alcohol Dependence*, 225, 108753. doi:10.1016/j.drugalcdep.2021.108753
- Patrick, M. E., Kloska, D. D., Terry-McElrath, Y. M., Lee, C. M., O'Malley, P. M. ve Johnston, L. D. (2018). Patterns of simultaneous and concurrent alcohol and marijuana use among adolescents. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 44(4), 441–451. doi:10.1080/00952990.2017.1402335
- Patton, J. H., Stanford, M. S. ve Barratt, E. S. (1995). Factor structure of the barratt impulsiveness scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51(6), 768–774. doi:10.1002/1097-4679(199511)51:6<768::AID-JCLP2270510607>3.0.CO;2-1
- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556–563. doi:10.1016/S0092-6566(02)00505-6
- Payne, R. B. ve Corley, T. J. (1994). Motivational Effects of Anxiety on Psychomotor Performance. *Perceptual and Motor Skills*, 79(3 suppl), 1507–1521. doi:10.2466/pms.1994.79.3f.1507
- Reason, J., Manstead, A., Stradling, S., Baxter, J. ve Campbell, K. (1990). Errors and violations on the roads: a real distinction? *Ergonomics*, 33(10–11), 1315–1332. doi:10.1080/00140139008925335
- Rhodes, N., Pivik, K. ve Sutton, M. (2015). Risky driving among young male drivers: The effects of mood and passengers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 28, 65–76. doi:10.1016/j.trf.2014.11.005
- Ringhand, M. ve Vollrath, M. (2019). Effect of complex traffic situations on route choice behaviour and driver stress in residential areas. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 60, 274–287. doi:10.1016/j.trf.2018.10.023
- Rothengatter, T. (1997). Psychological Aspects of Road User Behaviour. *Applied Psychology*, 46(3), 223–234. doi:10.1111/j.1464-0597.1997.tb01227.x
- Rothengatter, T. (2001). Traffic Psychology Today. E. Barjonet (Ed.), *Objectives, topics and methods* içinde (ss. 4–11). Massachusetts: Kluwer Academic Publishers.

- Santoyo-Castillo, D., Pérez-Núñez, R., Borges, G. ve Híjar, M. (2018). Estimating the drink driving attributable fraction of road traffic deaths in Mexico. *Addiction*, *113*(5), 828–835. doi:10.1111/add.14153
- Serrano-Fernández, M.-J., Boada-Grau, J., Robert-Sentís, L., Boada-Cuerva, M., Assens-Serra, J. ve Vigil-Colet, A. (2018). Trans Driver Stress scale (TDS-15): Short scale for stress detection in professional drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, *58*, 807–815. doi:10.1016/j.trf.2018.07.010
- Shahar, A. (2009). Self-reported driving behaviors as a function of trait anxiety. *Accident Analysis & Prevention*, *41*(2), 241–245. doi:10.1016/j.aap.2008.11.004
- Shalev, A. Y., Freedman, S., Peri, T., Brandes, D., Sahar, T., Orr, S. P. ve Pitman, R. K. (1998). Prospective Study of Posttraumatic Stress Disorder and Depression Following Trauma. *American Journal of Psychiatry*, *155*(5), 630–637. doi:10.1176/ajp.155.5.630
- Sharkin, B. S. (2004). Road Rage: Risk Factors, Assessment, and Intervention Strategies. *Journal of Counseling & Development*, *82*(2), 191–198. doi:10.1002/j.1556-6678.2004.tb00301.x
- Shoham, S. G., Rahav, G., Markovski, R., Chard, F. ve Baruch, I. (1984). “Anxious” and “reckless” drivers. *Deviant Behaviour*, *5*, 181–191.
- Silverstone, T. (1988). The influence of psychiatric disease and its treatment on driving performance. *Int Clin Psychopharmacol*, *1*, 59–66.
- Smart, R. G., Asbridge, M., Mann, R. E. ve Adlaf, E. M. (2003). Psychiatric Distress among Road Rage Victims and Perpetrators. *The Canadian Journal of Psychiatry*, *48*(10), 681–688. doi:10.1177/070674370304801007
- Smart, R. G. ve Mann, R. E. (2002). Is road rage a serious traffic problem? *Traffic Injury Prevention*. doi:10.1080/15389580213643
- Smart, R. G., Mann, R. E. ve Stoduto, G. (2003). The Prevalence of Road Rage. *Canadian Journal of Public Health*, *94*(4), 247–250. doi:10.1007/BF03403543
- Solmazer, G. (2020). Trafikte öfke ve saldırganlık. P. Bıçaksız (Ed.), *Trafikte duygu ve duygu düzenleme içinde* (ss. 31–57). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Stephens, A. N., Trawley, S. L. ve Ohtsuka, K. (2016). Venting anger in cyberspace: Self-entitlement versus self-preservation in #roadrage tweets. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, *42*, 400–410. doi:10.1016/j.trf.2016.01.006
- Sümer, N. (2003). Personality and behavioral predictors of traffic accidents: testing a contextual mediated model. *Accident Analysis & Prevention*, *35*(6), 949–964. doi:10.1016/S0001-4575(02)00103-3

- Sümer, N. ve Özkan, T. (2002). Sürücü Davranışları, Becerileri, Bazı Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Belirtilerin Trafik Kazalarındaki Roller. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50), 1–22.
- Taylor, J. (2011). Mental Health and Driving. B.E. Porter (Ed.), *Handbook of traffic psychology* içinde (ss. 165–178). San Diego: CA: Elsevier.
- Taylor, J. E., Deane, F. P. ve Podd, J. V. (2007). Driving fear and driving skills: Comparison between fearful and control samples using standardised on-road assessment. *Behaviour Research and Therapy*, 45(4), 805–818. doi:10.1016/j.brat.2006.07.007
- Tefft, B. ve Arnold, L. (2020). *Cannabis Use Among Drivers in Fatal Crashes in Washington State Before and After Legalization*. AAA Foundation for Traffic Safety. <https://aaafoundation.org/cannabis-use-among-drivers-in-fatal-crashes-in-washington-state-before-and-after-legalization/> adresinden erişildi.
- Thompson, R. H. (2000). *The Brain: A Neuroscience Primer* (Third Edit.). New York: Worth Publishers.
- Tillmann, W. A. ve Hobbs, G. E. (1949). THE ACCIDENT-PRONE AUTOMOBILE DRIVER. *American Journal of Psychiatry*, 106(5), 321–331. doi:10.1176/ajp.106.5.321
- Vaa, T. (2014). ADHD and relative risk of accidents in road traffic: A meta-analysis. *Accident Analysis & Prevention*, 62, 415–425. doi:10.1016/j.aap.2013.10.003
- Valero, S., Bosch, R., Corominas, M., Giannoni, A., Barrau, V., Ramos-Quiroga, J. A. ve Casas, M. (2017). Psychopathology and traffic violations in subjects who have lost their driving license. *Comprehensive Psychiatry*, 76, 45–55. doi:10.1016/j.comppsy.2017.03.012
- Wells-Parker, E., Ceminsky, J., Hallberg, V., Snow, R. W., Dunaway, G., Guiling, S., ... Anderson, B. (2002). An exploratory study of the relationship between road rage and crash experience in a representative sample of US drivers. *Accident Analysis & Prevention*, 34(3), 271–278. doi:10.1016/S0001-4575(01)00021-5
- Whiteside, S. P. ve Lynam, D. R. (2001). The Five Factor Model and impulsivity: using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 30(4), 669–689. doi:10.1016/S0191-8869(00)00064-7
- Yasak ve Eşiyok, B. (2009). Anger amongst Turkish drivers: Driving Anger Scale and its adapted, long and short version. *Safety Science*, 47(1), 138–144. doi:10.1016/j.ssci.2008.02.003
- Yasak, Y. (2002). Trafik Psikolojisi ve Psikoteknik Değerlendirmenin Tarihine Genel Bir Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 5(9–10), 121–136.

- Zhang, T., Chan, A. H. S., Ba, Y. ve Zhang, W. (2016). Situational driving anger, driving performance and allocation of visual attention. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 42, 376–388. doi:10.1016/j.trf.2015.05.008
- Zuckerman, M. (1984). Sensation seeking: A comparative approach to a human trait. *Behavioral and Brain Sciences*, 7(3), 413–434. doi:10.1017/S0140525X00018938

Yazar Hakkında

Alev Aktaş, 1987 Kocaeli/Gölcük doğumludur. 2009 yılında Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümünden mezun olmuştur. Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsünde 2014 yılında yüksek lisans, 2021 yılında da doktora eğitimi kapsamında Madde Bağımlılığı Ana Bilim Dalından mezun olmuştur. 2012 ile 2022 yılları arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Samsun ve İzmir illerindeki çeşitli kurum ve kuruluşlarda psikolog kadrosunda görev yapmıştır. Bu süreçte korunmaya ihtiyacı olan çocuklar, suça sürüklenen çocuklar, yetişkin madde kullanan bireyler, şiddet mağduru kadınlar, yaşlı ve engelli bireyler, sosyal ve ekonomik destek hizmetleri, aile eğitimleri, koruyucu aile ve evlat edinme hizmetleri alanlarında çalışmıştır. 2022 yılından itibaren Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Psikoloji Bölümünde doktor öğretim görevlisi olarak hâlen görev yapmaktadır. Akademik çalışmalarını uygulamalı psikoloji, sosyal psikoloji ve trafik ve ulaşım psikolojisi kapsamında gerçekleştirmektedir. Çalışma konuları şunlardır: sürücü davranışları, sürücülük becerileri, alkol, madde ve ilaç etkisinde araç kullanma davranışı, trafikte alkol ve madde testleri, yol şiddeti, alkol ve madde kullanımı, yeme bağımlılığı, kadına yönelik aile içi şiddet.